

Nr 403.

Godkänd av första kammaren den 17 juni 1921.

Godkänd av andra kammaren den 17 juni 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig höjning av postavgifterna.

(Bevillningsutskottets betänkande nr 56.)

Till Konungen.

I en den 11 mars 1921 dagtecknad proposition, nr 186, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, »att de av riksdagen enligt skrivelse den 2 juni 1920, nr 317, för tiden till 1921 års utgång beslutade postavgifterna med nedan angivna undantag skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1922, dock att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1923, som verkställas under år 1922, samt att för tiden från och med den 1 juli 1921 till och med den 31 december 1922 skall gälla,

att befodringsavgiften för inrikes brevkort skall utgöra:

för enkelt brevkort	15 öre,
» dubbelt »	30 » ;

att befodringsavgiften för annat inrikes korsband än utgivar-korsband eller sådant korsband, som innehåller uteslutande blindskrift, skall utgå med 10 öre för en vikt av högst 100 gram och 5 öre för var överskjutande vikt av 100 gram eller del därav, dock att minsta av-

giften skall utgöra för korsband, innehållande affärshandling, 20 öre och för korsband, innehållande varuprov, 15 öre;

att för skrymmande paket det inrikes viktporrot för paket skall, enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare föreskrifter, ökas med högst 100 procent;

att det må ankomma på Kungl. Maj:t att beträffande postbefordran av skrymmande paket meddela de närmare bestämmelser, som efter verkställd utredning må finnas erforderliga; samt

att den avgift, som vederbörande avsändare har att, utöver belöpande befodringsavgift, erlægga för inrikes försändelses rekommendation, skall utgöra 30 öre».

Generalpoststyrelsen har i utlåtande den 25 februari 1921 framhållit, att postverkets utgifter till övervägande delen bestode av personalkostnader. Numera har det indextal, som ligger till grund för bestämmandet av dyrtidstilläggen åt statsanställda, avsevärt sjunkit, och efter vad senaste meddelanden från socialstyrelsen giva vid handen är indextalet alltjämt stätt i sjunkande. Den nedgång i postverkets personalkostnader, som på grund härav torde kunna beräknas, måste uppenbarligen medgiva en avsevärt lägre utgiftsberäkning för postverket än den, från vilken propositionen utgått. Vidare medför det allmänna prisfall, som ägt rum sedan generalpoststyrelsens i sistnämnda utlåtande återgivna beräkningar rörande postverkets utgifter gjordes och vilket åtminstone delvis fortgår, givetvis sjunkande priser å en del för postverkets drift erforderliga varor. Vid sådana förhållanden hava sistberörda beräkningar, från vilka Kungl. Maj:t i föreliggande förslag utgått, icke ansetts nu kunna i alla delar läggas till grund för riksdagens beslut i ämnet; utan har det ansetts nödvändigt att äga tillgång till beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till ovan berörda nya omständigheter.

Av bland andra nu anförda skäl har under ärendets utskottsbehandling i grundlagsenlig ordning utverkats Kungl. Maj:ts befallning till generalpoststyrelsen att verkställa utredning; och har tillika begärts, att generalpoststyrelsen måtte beredas tillfälle att även i övrigt avgiva det yttrande, vartill förändrade förhållanden kunde giva styrelsen anledning; generalpoststyrelsens i ämnet avgivna utlåtande finnes i hörande delar såsom bilaga fogat vid denna skrivelse.

Av utlåtandet, dagtecknat den 3 maj 1921, framgår, bland annat, följande. Sedan grundtalet för dyrtidstillägget sänkts för innevarande kvartal med 22 enheter och Kungl. Maj:t i en till riksdagen dämera avlämnad proposition avgivit förslag, innefattande ytterligare

nedsättning av dyrtidstillägget, hade utredning verkstälts rörande den inverkan på postverkets utgifter, som berörda nytillkomna omständigheter kunde komma att utöva. Nämnda utredning hade givit till resultat, att, bortsett från de föreslagna portoförhöjningarna, dyrtidstilläggets minskning skulle medföra, att någon brist icke skulle uppstå för år 1921 och att för år 1922 skulle uppkomma ett överskott av 2 miljoner kronor. Vidare hade undersökts, i vilken mån minskning kunde väntas även i fråga om utgifter, som icke hänförde sig till dyrtidstilläggen; och har generalpoststyrelsen uppskattat de besparingar, som å sådana utgifter kunde beräknas, till 1.2 å 1.5 miljoner kronor; därvid styrelsen emellertid anmärkt, att åtminstone en del av detta belopp erfordrades såsom marginal med hänsyn till den ytterligare nedgång i inkomsterna, med vilken man borde räkna.

Slutresultatet av de förnyade beräkningarna har generalpoststyrelsen angivit sålunda:

Under förutsättning, å ena sidan, att man kunde räkna med så stora inkomstbelopp av poströrelsen som hittills skett, samt, å andra sidan, att man icke borde räkna med någon ytterligare nedsättning än ovan angivits beträffande avlöningsbeloppen till den fast anställda postpersonalen, skulle, även om de nu ifrågasatta ytterligare portoförhöjningarna icke genomfördes, någon brist å postverkets rörelse för år 1921 icke behöva befaras samt ett överskott av möjligen inemot 3 miljoner kronor kunna påräknas för år 1922.

Av den sålunda lämnade redogörelsen torde till en början klart framgå, att de portoförhöjningar, vilka gälla för närvarande och till utgången av detta år, måste, åtminstone i stort sett, erhålla tillämpning även under år 1922. För att angiva sin ställning till propositionen, i vad densamma avser ytterligare förhöjning av avgifterna för brevkort och korsband ävensom av rekommendationsavgiften, har riksdagen att anföra följande.

Då riksdagen åren 1917, 1918, 1919 och 1920 haft att behandla frågor om höjning av postavgifter, har riksdagen städse intagit den ståndpunkten, att en höjning borde vidtagas endast försåvitt och i den mån en sådan vore oundgängligen nödvändig för att förebygga förlust och sätta postverket i stånd att lämna ett skäligt driftresultat. Från enahanda utgångspunkt har riksdagen bedömt det nu föreliggande förslaget om ytterligare portoförhöjningar, i vad angår förslagets verkningar beträffande postverkets ekonomi under år 1922.

De av generalpoststyrelsen verkställda nya utgiftsberäkningarna

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 14 saml. Nr 401—404. 2

giva vid handen, på sätt ovan är nämnt, att utan anlitande av nya portoförhöjningar skulle vinnas för år 1921 enahanda resultat, som Kungl. Maj:t avsett att vinna genom de föreslagna höjningarna, och för år 1922 ett något bättre resultat än Kungl. Maj:t beräknat. Om än alla dylika kalkyler under nuvarande oberäkneligt växlande förhållanden måste anses osäkra och om än en ytterligare minskning av postverkets inkomster än den antagna kan rubba beräkningarna, så finner riksdagen dock läget hava blivit sådant, att ytterligare taxeförhöjningar icke för närvarande äro ur ovan angivna synpunkter oavvisligen nödvändiga. Vid sådant förhållande och då under den rådande allmänna depressionen ökning av allmänna avgifter icke synes böra tillgripas annat än i yttersta nödfall, har riksdagen ansett sig kunna lämna Kungl. Maj:ts proposition i nu ifrågavarande del utan bifall.

Då riksdagen icke vidtager någon höjning av postavgifterna för brevkort, korsband eller rekommendation, har riksdagen icke ansett vad i propositionen föreslagits i fråga om skrymmande paket vara av den betydelse, att det bör föranleda någon riksdagens åtgärd i detta sammanhang.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att riksdagen, med avslag å vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition, nr 186, hemställt ifråga om inrikes brevkort, vissa inrikes korsband, skrymmande paket samt rekommendationsavgiften, beslutat, att de av riksdagen enligt skrivelse den 2 juni 1920, nr 317, för tiden till 1921 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1922, dock att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1923, som verkställas under år 1922.

Stockholm den 17 juni 1921.

Med undersåtlig vördnad.

Bilaga.

Till riksdagens bevillningsutskott.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 nästlidne april har bevillningsutskottet anfört, att utskottet, som hade till behandling Kungl. Maj:ts proposition nr 186 angående tillfällig höjning av postavgifterna, ansett att, enär, med hänsyn till såväl det för avlöningarna inom postverket bestämmande indextalets fall som sjunkande priser å en del för postverkets drift erforderliga varor, de beräkningar rörande postverkets utgifter, på vilka Kungl. Maj:ts förslag grundats, icke torde i alla delar kunna läggas till grund för riksdagens beslut i ämnet, det vore nödvändigt att kunna förete beräkningar, vid vilka numera tillgängliga siffror begagnats, ävensom att, för bedömande särskilt av väckt fråga om återinförande av lokalporto det därjämte syntes utskottet önskvärt att erhålla någon kännedom om den inverkan på postverkets lokaltrafik, som lokalportots upphävande tilläventyrs kunde hava visat; — — —

Då generalpoststyrelsen i skrivelse den 25 februari innevarande år för Kungl. Maj:t framlade förslag till höjning av vissa postavgifter, hade styrelsen med ledning av då kända förhållanden beräknat postverkets inkomster för år 1921 till omkring 73 miljoner kronor och utgifterna för samma år till ungefär 75.3 miljoner kronor. För år 1922 beräknades inkomsterna och utgifterna till omkring 73 respektive 75.5 miljoner kronor. För vardera året beräknades sålunda en driftförlust av 2 å 2.5 miljoner kronor komma att föreligga. Då de av generalpoststyrelsen föreslagna jämkningarna av vissa postavgifter beräknades tillföra postverket en merinkomst av omkring 2.3 miljoner kronor för år 1921 och 4.7 miljoner kronor för år 1922, skulle därigenom för det förstnämnda året den beräknade bristen komma att ungefärligen täckas och för det sistnämnda året ett överskott av något över 2 miljoner kronor komma att uppstå.

När generalpoststyrelsen beräknade de nyss omförmälda utgiftssummorna och därvid utgick från att de i styrelsens den 13 november 1920 avgivna beräkningar av postverkets inkomster och utgifter för åren 1921 och 1922 upptagna utgiftssummorna 77.3 respektive 78.7 miljoner kronor skulle kunna minskas med 2.5 miljoner kronor för år 1921 och 3.2 miljoner kronor för år 1922, antog styrelsen bland annat, att postverkets utgifter för dyrtidstillägg åt dess personal skulle komma att minskas med 1.5 miljon kronor för det förstnämnda och 2.2 miljoner kronor för det sistnämnda året. Till grund för detta antagande låg dels det för styrelsen kända förhållandet, att det för dyrtidstillägget fastställda grundtalet under första kvartalet av år 1921 nedgått med 10 enheter,

dels ock att, enligt ett av vederbörande departementschef gjort uttalande till det vid årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet, vissa i ut-sikt ställda förändringar av grunderna för dyrtidstilläggen antoges skola för postverkets vidkommande medföra en utgiftsminskning av 1.5 miljon kronor för år 1922.

Numera hava emellertid tillkommit nya omständigheter, vilka föranlett, att utgiftsberäkningen ställer sig annorlunda. Sålunda har grundtalet för dyrtidstillägget för innevarande kvartal sänkts med ej mindre än 22 enheter, och i en till riksdagen avlämnad proposition har Kungl. Maj:t föreslagit sådana ändrade grunder för dyrtidstillägget, att, om denna proposition bifalles, ytterligare utgiftsminskning skulle komma att för postverket uppstå. Utredning har nu verkställts rörande den inverkan på postverkets utgifter, som sagda nytillkomna omständigheter skulle komma att utöva. Därvid har förutsatts, *dels* att indextalet kommer att för hela andra kvartalet innevarande år utgöra 249 och för årets återstående del 240 samt för hela år 1922 likaledes 240, *dels ock* att Kungl. Maj:ts nyssberörda förslag rörande ändrade grunder för dyrtidstillägget vinner riksdagens bifall. Ehuru den undersökning, som under dessa förutsättningar verkställts, uppenbarligen endast kunnat lämna ett approximativt resultat, synes densamma dock giva vid handen, att postverkets utgifter för dyrtidstillägg skall komma att uppgå till 16.5 miljoner kronor för år 1921 och 13.5 miljoner kronor för år 1922. Kostnaderna för dyrtidstillägget hade upptagits i de ursprungliga utgiftsberäkningarna till 21 miljoner kronor för vardera året, och i reviderade beräkningar, som avgivits i februari 1921, till 19.5 respektive 18.5 miljoner kronor. Skillnaden mellan de summor, som framkommit vid de nu gjorda och de nästföregående beräkningarna, är alltså denna:

för år 1921	kr. 19.5 miljoner
	— » 16.5 »
	minskning kr. 2.5 miljoner; och
för år 1922	» 18.5 »
	— » 13.5 »
	minskning kr. 4.5 miljoner.

Under förutsättning att föregående beräkningar av utgifterna i övrigt liksom av inkomsterna, *bortsett från de föreslagna portoförhöjningarna*, visa sig hållbara, skulle, enligt den nu föreliggande utredningen, dyrtidstilläggens minskning medföra, att någon brist icke skulle uppstå för år 1921, och att för år 1922 i stället för brist skulle uppkomma ett överskott av över 2 miljoner kronor.

Vad beträffar utgifterna, i den mån de icke hänföra sig till dyrtidstillägget, så hava dessa under innevarande års första kvartal i jämförelse med motsvarande kvartal år 1920 visat någon tendens till nedgång. En undersökning, i vilken mån förhållandena kunna tänkas bliva likartade under den återstående delen av året, har givit följande resultat.

Avlöningarna till den ordinarie personalen torde sannolikt icke komma att uppgå till förut beräknade belopp, beroende i huvudsak därpå, att, till följd av nedgången i poströrelsen, ett antal tjänster icke blivit tillsatta. Verkningsarna härav i utgiftshänseende äro svåra att beräkna, då det givetvis icke

nu kan med säkerhet avgöras, huruvida dessa tjänster komma att stå obesatta hela året samt om ytterligare tjänster till äventyrs komma att lämnas vakanta. I alla händelser torde man, åtminstone icke för närvarande, kunna räkna med större besparing härutinnan än högst 300,000 kronor för år.

Anslaget till avlöning åt extra personal synes ej komma att fullt tagas i anspråk, enär behovet av dylik personal på grund av nedgången i posttrafiken väsentligt minskats. På detta anslag emotses en årlig besparing av högst 500,000 kronor.

Den rådande depressionen har haft till följd, att personalen numera antas till övertidstjänstgöring i betydligt mindre grad än vad förut varit fallet. Härav följer, att utgifterna för övertidsarbete antagas komma att bli betydligt mindre än förut. Såvitt nu är möjligt, att med ledning av siffrorna för föregående år och sistlidna januari månad döma, kan möjligen beträffande dessa utgifter förväntas en besparing av inemot 300,000 kronor för år.

Till utgiftsminskning å postföringsanslagen har hänsyn tagits redan vid den beräkning, som avgavs under sistlidna februari, och uppskattades då denna utgiftsminskning till ungefär en miljon kronor för vardera av åren 1921 och 1922. Att för närvarande räkna med ytterligare minskning är icke tillrådligt.

Den av Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för utredning av, bland annat, poststationsföreståndarnas och lantbrevbärarnas avlöningsförhållanden har ännu icke slutfört sitt arbete, vadan det icke för närvarande är möjligt att förutse, huruvida ytterligare förhöjning av lantbrevbärarersättningen kan bli en följd av utredningen i fråga.

Å anslaget till traktamenten för tjänstgöring i postkupé torde måhända för innevarande år kunna påräknas en besparing av inemot 100,000 kronor, enär enligt förljudande kommunikationsverkens lönenämnd i avvaktan på nytt rese-reglemente, vars framläggande för riksdagen uppskjutits, tills vidare icke lär komma att framlägga något förslag rörande dessa traktamenten.

Å de omkostnadsanslag, som icke äro att hänföra till personal- eller postföringskostnader — sådana anslag utgöra emellertid endast en jämförelsevis obetydlig del av driftkostnadsstaten, omkring 6 procent — lära på grund av den fallande prisnivån vissa besparingar kunna göras. Så är exempelvis fallet med anslagen till postlokalers uppvärmning, till blankett- och cirkulärtryck m. m. Huru stora belopp det därvidlag gäller, låter sig knappast för närvarande beräkna. Möjligen kan det röra sig om 200,000 å 300,000 kronor för år.

Inalles skulle de nu angivna besparingarna å andra utgifter än dyrtidstillägg uppgå till en summa av 1.2 å 1.5 miljon kronor. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke försiktigheten borde bjuda att räkna med åtminstone viss del av detta belopp såsom erforderlig marginal mot den ytterligare nedgång i inkomsterna, varmed man under nuvarande ovissa förhållanden måste räkna. Generalpoststyrelsen vill med avseende härå särskilt understryka vad som förut framhållits, nämligen att med de höga belopp, vartill postverkets inkomster numera stigit, en procentuellt taget obetydlig trafikminskning föranleder en ganska avsevärd inkomstminskning. Då inkomsterna nu beräknats till omkring 73 miljoner kronor, innebär ju en sänkning av det beräknade beloppet med endast 4 procent inemot 3 miljoner kronor lägre inkomster.

De sålunda verkställda förnyade beräkningarna giva följande slutresul-

tat. Under förutsättning, å ena sidan, att man kan räkna med så stora inkomstbelopp av poströrelsen, som hittills skett, samt, å andra sidan, att man icke bör räkna med någon ytterligare nedsättning än ovan angivits beträffande avlöningsbeloppen till den fast anställda postpersonalen, skulle, även om de nu ifrågasatta ytterligare portoförhöjningarna icke genomföras, någon brist å postverkets rörelse för år 1921 icke behöva befaras samt ett överskott av möjligen inemot 3 miljoner kronor kunna för år 1922 påräknas.

Stockholm den 3 maj 1921.

Kungl. Generalpoststyrelsen.

JULIUS JUHLIN.

HERMAN ASKBERG.

Arv. Frithiof.